מג א מיי' פ"ט מהל' טומאת מת הל"ג :
מד ב מיי' פ"ו מהל' טומאת צרעת הל"ה :
מה ג מיי' שם הל"ו :
מו ד מיי' שם פ"ב הל"ז סמג עשין רלד :
מז ה מיי' שם הל"ט :
מח ו מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הל"ג סמג עשין ריח ריט :
מט ז מיי' שם הל"ט :
נ ח מיי' פ"א מהל' מטמאי משכב ומושב הל"ג והל' יב והל' יד :
נא ט מיי' פ"ד מהל' רוצח ושמירת נפש הל"ה :

אמר רבא בדק ופנה, בדק ופנה, בדק ואשכח לא האי מפני ליה גבי הנך תרי ולא הני תרי לגבי האי חד איכא דאמרי, אמר רבא כיון שנתנה רשות לפנות מפנה להון, ולישוינהו שכונת קברות? אמר ריש לקיש עילא מצאו וטיהרו ארץ ישראל: בדק מעשרים אמה ולא מצא מאי? אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב שכונת קברות מאי טעמא? אמר ר"ל עילא מצאו וטיהרו את ארץ ישראל: **מתני'** כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא נזקק לטומאה, משנזקק לטומאה, ספקו טמא: **גמ'** מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח [בו] הכתוב בטהרה תחילה, אי הכי אפילו משנזקק לטומאה נמי ספקו טהור? אלא בי איתמר דרב יהודה אמר רב אהא איתמר אם בהרת קדמה לשער לבן טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת טהור, ספק טמא ור' יהושע אמר כיהה מאי כיהה? אמר רב יהודה כיהה וטהור, ודילמא כיהה וטמא? אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה: **מתני'** בשבעה דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה: במאכל ובמשתה במשא ובקפיצה ובחולי ובמראה ובהרהור, משנזקק לזיבה אין בודקין אותו אונסו וספיקו ושכבת זרעו טמאים שרגלים לדבר. המכה את חבירו ואמדוהו למיתה והקל ממה שהיה, לאחר מכאן הכביד ומת חייב ר' נחמיה אומר פטור שרגלים לדבר: **גמ'** מנא הני מילי? אמר רבי נתן אמר קרא והזב את זובו לראיה שלישית איתקש לנקיבה, והתניא רבי אליעזר אומר בשלישית בודקין אותו ברביעית אין בודקין אותו אלא באתים קמיפלגי רבי אליעזר דריש אתים ורבנן לא דרשי אתים: אונסו וספיקו:

אמר

תורה אור

אמר רבא בדק ומצא גם השני ופנה בדק ומצא השלישי ובדק עוד ומצא ג' לא [הא'] מפני לגבי ב' דאיגלאי מילתא שבמתכוון קברוהו כדי (לא) לישאר [שם] ולא הני תרי מפנה לגבי חד א"נ שיפנה שנים ויחזיר לגבי חד אלא השלישי למקום שהיה בו קבר ואית דגרסי הכא ומשוי להו שכונת קברות פי' שיהיה בודק משם ולהלן עשרים אמה: **איכא** דאמרי כיון שניתן רשות לפנות. שכבר פינה קודם שידע שכלשה הם אף השלישי מפנה למקום שירצה דבאחד לא נתקן שכונת קברות וקצת קשה אם הלכה היא ושמא כל זה מן ההלכה: ולישוינהו שכונת קברות ומשני אמר ר"ש בן לקיש עילא מצאו וטיהרו כל א"י ואין להחזיק טומאה ולהחמיר: **בדק** מכ' אמה ולא מצא מאי. דלאחד מן הרוחות מי אמרי' כי היכי דלרוח זה לא מצא לא יהא זה זקוק לבדוק לשאר הרוחות מדברות זו ליכא או לא: **אמר** רב מפרשיא שכונת קברות. כלומר שכונת קברות של שלשה שמצאו כבר יש לו אבל לא יצטרך יותר לבדוק, מאי טעמא, עילא מצאו וטיהרו את א"י/איית דמפרשי בדק ולא מצא מאי מהו שיהא לחפור בעומק עד שיגיע לסלע או לבתולה: **כל** ספק נגעים בתחילה עד שלא נזקק לטומאה טהור. דאוקמיה אחזקתיה ובמסכת נגעים (פ"ה מ"ד) מפרש כילד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה בהרת כסלע לסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע ואינו יודע [איזה מהן] פשה טהור: משנזקק לטומאה התם מפרש כילד שנים באו אצל כהן בזה כסלע ובזה כגריס, לסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה [כסלע] ועוד, טמאין, לסוף בזה ובזה כסלע ואינו יודע איזה מהם כיהה, שניהם טמאים עד שיחזיק לשניהם להיות כגריס דכל חד אוקמיה בחזקת טומאה: **מנא** הני מילי. דעד שלא נזקק לטומאה, ספק נגעים להקל, אמר קרא לטהרו (אומר) הואיל דפתח הכתוב בטהרה תחילה: **אי** הכי אפי' משנזקק לטומאה נמי. דהא לא איצטריך קרא לעד שלא נזקק לטומאה, דתיפוק ליה לאוקמיה אחזקתיה, אלא לנזקק לטומאה פר"ת: אלא אי איתמר דרב (הונא) אדר' יהושע איתמר דמטהר אפילו נזקק לטומאה, אבל מתני' [דהכא] נאמר בין נזקק בין לא נזקק מסברא דאוקמיה אחזקתיה: **ורבי** יהושע אומר כיהה מאי כיהה, כיהה וטיהר, ודלמא כיהה וטמא. ותימה דא"כ הייט ת"ק ופי' הר"ר יהודה מקורבי"ל ודילמא כיהה וטמא ובא לחלוק על ת"ק שתנא קמא [מטמאו] מספק ור' יהושע בא לומר שהוא ודאי מטורע ומשני לך דכיהה וטיהר לגמרי דאמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בטהרה תחילה לעולם לא נאמרה במטורע אלא טהור גמור או טמא גמור: **בשבעה** דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק [לזיבה]. כמו בראיה ראשונה או שניה: במאכל ובמשתה במשא ובקפיצה במראה. שראה איש ואשה מקקין זה לזה וכן משמע במס' זבין (פ"ב מ"ב) דפליג רבי יהודה ואמר אפי' ראה בהמה חיה ועוף מזקקין זה לזה מהרהר: משנזקק לטומאה כמו בראיה שלישית לרבנן פרק בנות כותים (נדה דף לה.) דמחייבי קרבן אבל רביעית לר"א ליסתור מה שספר אין בודקין אותו דהא מבשרו ולא מחמת אונסו לא קאי אלא אאתים לרבנן או אשלישית לר"א: **אונסו**. כמו מאכל ומשתה והנך שבע דאמרינן שמרגילין זיבות טמא משנזקק לטומאה: ספקו ושכבת זרעו. מפ' בגמ': **רבי** נחמיה פוטר שרגלים לדבר. דחולה הוא הואיל והיקל ממה שהיה, איידי דתנא שרגלים לדבר נקטי' הכא: **מנה"מ** א"ר [נתן] דאמר קרא והזב את זובו לזכר ולנקבה. והזב = ראיה ראשונה, את זובו = ראיה שניה "לזכר ולנקבה" שלישית אקשיה רחמנא לנקבה, ונקבה מטמאה באונס: **רבי** אליעזר אומר בשלישית בודקין אותו ברביעית אין בודקין אותו. מ"ט דר"א דלית ליה דרשה דאמרינן, אלא באתים קמיפלגי: ר"א דריש הזב = חדא, את = תרתי, זובו = תלתא, ברביעית אקשייה לנקבה ובפרק בנות כותים (נדה דף לה.) מפרש ליה הש"ס שפי:

אמר

אמר רבא בדק ופנה. בדק ומצא מת ופינהו ממקומו כדתנן נוטלו ואת תפוסתו: **בדק ופנה.** כמו נמי כדתנן מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן ולבתר הכי בדק ואשכח שמצא שלישי א) לא מפני ליה גבי הנך קמאי: **ולא הנך תרי.** מפני להון גבי חד דמחזקינן ב) בשכונת קברות: ה"ג ג) **אמר רבא כיון שניתנה רשות לפנותן מפני להו, ולישוינהו שכונת קברות אמר ר"ל עילא מצאו וטיהרו את א"י. בדק מכ' אמה ולא מצא מאי? אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב** ד)(שהם) **שכונת קברות.** וה"פ אמר רבא כיון שניתנה רשות לפנות להן כשמצא את השנים כדתנן מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן מפני להו להאי ג' ה) ואמאי מפני להו, לישוינהו שכונת קברות שיחזרו למקומן ויחזיקו (אותו) מקום כאילו עדיין יש שם מערות אחרות סביבותיו ולא יכנסו עושי טהרות לשם כדי שלא יאהילו על הטומאה: **אמר ר"ל עילא.** כלומר כשניתנה רשות לפנות בשלא מצא אלא אחד ושנים כי הדר ומצא להך שלישי מפני ו) (להו) גבייהו כדי לטהר את המקום הזה שלא להחזיקו שיש מערות סביבותיה שיהו כהנים ועושי ז) פסח מותרים להלך לשם: **קתני בודק ממנו ולהלן ואם בדק ולא מצא מאי.** מי אמרינן כיון דלא מצא אלא הנך ג' אתרמויי אתרמי דאיתקבור להכא ולא קנו מקומן או דלמא כיון דג' הן מחזקינן ליה בשכונת קברות ואסור לפנותן: **אמר רב מנשיא אמר רב ה"ז שכונת קברות מ"ט אמר ר"ל עילא מצאו וטיהרו את א"י.** גלע של מתים מצאו דמתרגמינן (בראשית ב) גלע עילא: **וטיהרו את א"י.** כלומר אע"פ ח) שאין כאן אלא הללו ג' קברים אמרינן זו היא שכונת קברות של עיר ואחר סביבות העיר טהור ט): י) ה"ג ספק טמא ר' יהושע אומר כיהה:

מתני' בז' דרכים בודקים הזב עד שלא נזקק לטומאה. עד שלא ראה ב' ראיות: **באכילה ובשתיה.** מחמת רוב אכילה ושתיה כ) הדרכים האמורים כאן מביאים האדם לידי זיבה: **ובמראה.** שראה שד או ד"א ל) ונפחד מחמתו והוי אונס ואמר מר (נדה דף לה.) מבשרו ולא מחמת אונסו: **משנזקק לזיבה.** שכבר ראה *)(ראייה) שוב אין בודקין אותו: **שרגלים לדבר.** שלא מ) (בא) מחמת אונסו, אלא מחמת זיבה ממש: **אונסו וספיקו ושכבת זרעו.** הכל טמאים מחמת זיבה דאי אפשר להם בלא לאלתויי זיבה: **ורבי נחמיה פוטר שרגלים לדבר.** שלא נ) בא מחמת המכה הואיל ומתחילה היקל ממה שהיה: **גמ' מנה"מ.** דמשנזקק לטומאת זיבה שוב אין בודקין אותו: **א"ר נתן אמר קרא והזב את זובו** לזכר ולנקבה אחר שאמר הכתוב שתי זיבות "זב, זובו" הקיש הכתוב זכר לנקבה לראיה שלישית לומר לך מה נקבה דלא כתיב בה "מבשרה" ואפילו מאונסה הויא ס)(טמאה) אף זכר כיון שראה ב' פעמים שנזקק לטומאת ז' אפי' ראה את השלישית באונס כיון דחזא ב' פעמים שלא באונס ע) הוי (טמא) ומייתי קרבן: **ר"א אומר בשלישית בודקין אותו.** מפני הקרבן שאם ראה פ) ב' ראיות מחמת זיבות ואת השלישית באונס אינו מביא קרבן: **ברביעית אין בודקין אותו.** כלומר צ) כיון שראה שלש שלא באונס וראה את הרביעית בתוך ימי ספרו ואפי' אם היא באונס אין בודקין אותו אם מחמת אונסו היא אלא ק) סותרין את הכל כדמפרש במסכת נדה בפ' בנות כותים (דף לה.): **ב"א דריש אתים.** "הזב" חדא "את" תרתי, "זובו" תלתא, ולרביעית איתקש לנקיבה דמטמאה אפי' באונס:

לא

*) נ"א ב' ראיות [וכ"ס בכ"י]

כתובות כ:
נגעים פ"ה מ"ד
סנהדרין סו: נדה יט.
ב"מ פו. כתובות עה.
נגעים פ"ד מ"ה
קדושין כ: זבים פ"ב מ"ב
[סנהדרין עח. ע"ש]
[נ"ל רבי אליעזר]
[נדה לה.]
[פסחים כב: וש"נ]

נושא/מבנה
ב' לשונות בדבא - מה דין כשבדק ופנה בדק ופנה ומצא את שלישי

נושא/מבנה
ב' לשונות בדב יהודה אמר רב - את אמרינן בספק נגעים יש לטהר

נושא
בז' דרכים בודקין את הזב כדי [illegible] ראה [illegible] מחמת אונס [illegible]

מבנה
"שרגלים לדבר"

מבנה
[illegible]

נושא
מח' תנאים עד איזו ראיה בודקין את הזב [illegible]

נוסחת הריב"ן

א) שלישי דאילו אם מתחלה מצא שלשתן לא היה רשאי לפנותן מפני שנעשה שכונת קברות לא כאי שלישי מפני ליה כו': ב) דמחזקינן ליה: ג) ה"ג א"ד אמר רב': ד) אמר רב שכונת: ה) שלישי גבייהו ואמאי כו' שיחזירם למקומן ויחזיק אותו מקום: ו) מפני ליה: ז) ועושי טהרות: ח) שלא מצאו אלא: ט) טהור דאמרינן ליכא שכונת קברות אחריתי הכא אלא כך שכונת קברות מפני המורס כס"ד: י) בכ"י איתא הכי עד שלא נזקק לטומאת נגעים דספק טהור ה"ג ספק טמא רבי יהושע כיהה מאי כיהה אמר רבה כיהה וטיהר: כ) ומשיגת משוי יותר מדאי וכל הדרכים כו': ל) ונתפחד מחמת חרדה ושאת זיבה והוי אונס: מ) שלא מחמת אונסו הוא אלא: נ) שלא מחמת כו' ממה שהיה מפי המורס כס"ד: ס) הויא זיבה: ע) זב הוי ומייתי קרבן: פ) שאם ראה את השלישית באונס: צ) לאחר שראה: ק) סותר את:

פי' הרא"ש

המת וודק את הודאי' דבר ידוע שאינו מן המת וגם אינו מטמא והשאר מצטרפין לרוב בנינו ומנינו: ולהובע הקב עצמות ולמלא תרווד רקב. כגון שנקבר המת ערום בארון של שיש ונפתח הארון מתחתיו ויצא מרקבותו דרך הפתח העפר שתחת הארון מתחתיו הוא ספק אם מעפר הארץ הוא או מרקביבות המת הנמצא בתוך הארון הוא ודאי ומצטרף כולו יחד כמלא תרווד: אמר רבא בדק ופנה ובדק ופנה בדק ואשכח. כדין נמצא קבר א' ופנהו משם ולא הוה ידע שהיה שם קבר א' ושוב בדק ומצא אחר ופנהו משם ושוב מצא קבר ג': לא האי מפני גבי הנך אין יכול לפנות הג' מכאן כי הוברר הדבר (שאינן) [שהן] שכונת קברות: ולא הנך תרי לגבי האי חד. גם לא חייבוהו חכמים לחזור הב' למקומם כיון שבשעה שפינם משם לא היה ידוע שהיה שכונת קברות. איכא דאמרי כיון שנתנה רשות לפנות מפני להון פי' שברשות פינם כל זמן שלא מצא הג' מפנה גם הג' משם: ולישוינהו שכונת קברות. השתא מיהא אגליא מלתא דהויא שכונת קברות ולמה יפנה הג': אמר ר"ל עילא מצאו. א"י בעלילה מועטת ובסברא קטנה טהרו ארץ ישראל משום כהנים ועושי טהרות והכא נמי כיון שברשות פינם הב' התירו לפנות גם הג' ולא דמי לקבר הידוע דאסור לפנותו דאין כאן ידיעה וראית: בדק כ' אמה ולא מצא. בתוך כ' שום מת מי אמרי' לא בדק שפיר וצריך עוד לבדוק עד קרקע בתולה: אמר רב ששת ה"ז שכונת קברות. אין לטמא אלא ג' הראשונים שמצא ואין צריך לבדוק עוד. וק"ל דבפ' מ"ז דאהלות בתר הך משנה תנן הבודק בודק אמה ומניח אמה עד שהוא מגיע לסלע או לקרקע בתולה. אלמא מתחלה צריך לבדוק עד קרקע בתולה. ועוד דלשון ה"ז שכו' קברות לא משמע כהאי פי' עוד מפ' בדק כ' אמה ולא מצא מהו שהצריכו לבדוק עוד כ' אמה מרוח אחרת מי אמרי' כיון דלא אשכח מהאי גיסא אידך גיסא נמי ליכא או דלמא צריך מיהא לבדוק ה"ז שכונת קברות וא"צ עוד לבדוק. א) וגם על פי הק"מ דלדברי המפרשים שא"צ לבדוק רק מרגלי המת ואילך ליכא למיבעיא מידי ולדברי המפרשים שאין הכר ברגלי המת פשיטא דצריך לבדוק מב' צדדים דהוי מנייהו מספקת. ואמאי פשט ליה דא"צ ועוד שהרי זו שכונת קברות לא משמע גם כפי' זה. ונ"ל לפרש בדק ולא מצא מאי ומיבעיא ליה אם מותר לפנות ג' מכאן דקודם בדיקה חיישי' שמא מערות הוי כאן מתוקנים לקברים וכיון דבדק ולא מצא הוברר הדבר שאין כאן שכונת קברות דאין דרך לקבור מתים אלא במקום המיוחד לקברים הרבה: ה"ז שכונת קברות ופשיטא ליה כיון דג' הם מחזקי' ליה שכונת קברות אע"פ שלא מצא יותר. ול"נ הכא מאי טעמא אמר ר"ל עילא מצאו וכו': כל ספק נגעים בתחלה טהור וכו' בפ"ה דמסכת נגעים מפ'

לה

(א) נראה דצ"ל וגם על פי' זה יש להקשות דלדברי המפרשי' כו'